

Pregled sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Bosnu i Hercegovinu u prvoj polovini 2022. godine

Pripremila: *Elma Veledar Arifagić, AIRE Centar*

U prvoj polovini 2022. godine Evropski sud za ljudska prava (ESLjP ili Sud) je donio pet presuda i 13 odluka o dopustivosti u odnosu na Bosnu i Hercegovinu (BiH).

Kontinuitet u donošenju odluka u odnosu na BiH – a u vezi su s neizvršenjem domaćih pravosnažnih presuda ili prekomjernom dužinom trajanja postupka – prekinut je u ovom periodu donošenjem presude koja pokreće pitanja iz člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (Konvencija) u vezi s pravom na slobodu izražavanja, te jednom presudom koja se odnosi na povredu prava na mirno uživanje imovine iz člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Sve presude donijelo je vijeće od troje sudija.

U nastavku možete pročitati kratke sažetke presuda i izdvojenih odluka Suda.

Presude

Pravo na mirno uživanje imovine

Povredu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju^[10] utvrđena je u predmetu koji su pokrenula tri aplikanta, koji su se žalili zbog nemogućnosti da se vrate u posjed svojih prijeratnih stanova u Bosni i Hercegovini.

Ovaj slučaj pokreće pitanja o kojima je Sud već ranije raspravljao, prije svega u predmetu *Dokić*, a naknadno i u predmetima *Mago i drugi* i *Aleksić*, u kojima je Sud iznio opća načela koja se odnose na ovo pitanje. Naime, aplikanti su bili pripadnici Vojske Jugoslavije (VJ), te učestvovali u vojnim operacijama u Bosni i Hercegovini, iz kojeg razloga su bili drugačije tretirani u pogledu povrata stana nad kojima su posjedovali stanarsko pravo. Slijedeći načela koja je utvrdio u navedenim odlukama, Sud je utvrdio da, za razliku od slučaja *Aleksić*, aplikantima nije uspostavljeno pravo na stan od strane vojnih vlasti u bilo kojoj državi sljednici bivše SFRJ. Nadalje, kao ni u predmetu *Dokić*, te *Mago i drugi*, nema nikakvih indikacija niti dokaza da su aplikanti, kao pripadnici stranih oružanih snaga, učestvovali u ratnim zločinima na teritoriji Bosne i Hercegovine. Pored toga, oni nisu dobili nikakvu naknadu za gubitak njihovih vojnih stanova u Bosni i Hercegovini koju im je priznao Ustavni sud BiH. Prema tome, Sud je utvrdio da je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Dva aplikanta imaju pravo na isplatu naknade na ime materijalne štete, kao i naknade na ime nematerijalne štete, te troškova i izdataka.

[10] *Apostolovski i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija br. 28704/11 i 2 druge, presuda od dana 18.01.2022. godine.

Pravo na slobodu izražavanja

Sud je u jednom predmetu ispitao pritužbe aplikanta koji se žalio na povredu prava na slobodu izražavanja iz člana 10 Konvencije, jer je novčano kažnjen zbog nepoštovanja suda.^[11]

Naime, aplikant, po zanimanju advokat, zastupao je tužitelja u jednom parničnom postupku u vezi s naknadom štete, u kojem predmetu je sud djelimično uvažio zahtjev tužitelja. Međutim, u svojoj reviziji koju je aplikant izjavio preporučio je šalu o profesoru koji je od studenata tražio da navedu i imena, a ne samo broj žrtava bombardiranja Hirošime, istakavši da ga je drugostepeni sud tretirao isto kao što je u toj šali profesor tretirao svoje studente. Na ovakve navode iz revizije je Apelacioni sud Brčko distrikta odbio reviziju, a potom je aplikantu izrekao novčanu kaznu u iznosu od 1.000,00 KM zbog nepoštovanja suda, smatrajući da su aplikantove primjedbe bile uvredljive prirode. Apelacioni sud Brčko distrikta u drugačijem sastavu i Ustavni sud BiH su potvrdili odluku kojom je aplikant kažnjen.

S obzirom da među stranama nije bilo sporno da je došlo do uplitanja u pravo aplikanta na slobodu izražavanja, kao i da je uplitanje bilo propisano zakonom i da se njime nastojao postići legitiman cilj koji se ogleda u očuvanju autoriteta pravosuđa, Sud je ispitao dalje da li je takvo uplitanje bilo „neophodno u demokratskom društvu“ u smislu člana 10 Konvencije.

U svom obrazloženju Sud je primijetio da je sporne primjedbe, koje su domaći sudovi smatrali uvredljivima, aplikant iznio u kontekstu sudskog postupka, odnosno pred forumom pred kojim je prirodno da su se prava njegovog klijenta trebala energično braniti. Osim toga, Sud je naveo da su primjedbe aplikanta iznesene u reviziji, uslijed čega o tome nije bila upoznata šira javnost. Naglašavajući značaj konteksta i sadržaja uvredljivih navoda, Sud je utvrdio da domaći sudovi nisu dali dovoljno težine kontekstu u kojem su primjedbe iznesene.

Sud je nadalje istakao da BiH nije uvjerila Sud da bi se primjedbe aplikanta mogle protumačiti kao neopravdan lični napad čija je jedina namjera da uvrijedi sud ili članove suda, s obzirom da su se njegovi komentari odnosili na način na koji je drugostepeni sud primijenio pravila o ocjeni dokaza u slučaju njegovog klijenta.

Bitno je istaći da je Sud zaključio da – bez obzira što se može reći da je ton spornih primjedbi bio zajedljiv, ili čak sarkastičan – korištenje takvog tona o sudijama nije bilo nespojivo sa članom 10 Konvencije, ali i to da domaći sudovi nisu pružili relevantne i dostatne razloge kojima bi opravdali uplitanje o kojem je riječ. Konačno, zaključeno je da uplitanje u pravo aplikanta na slobodu izražavanja nije bilo „neophodno u demokratskom društvu“, zbog čega je došlo do povrede člana 10 Konvencije.

Aplikantu je dosuđena materijalna šteta u iznosu od 510 eura (što odgovara visini novčane kazne koju je platio prema odluci domaćeg suda), iznos od 4.500 eura na ime nematerijalne štete, kao i troškovi i izdaci od 2.550 eura.

Neizvršenje pravosnažne presude – pravo na pravično suđenje

Sud je i u ovom periodu donio presude kojima se utvrđuje povreda prava iz člana 6 Konvencije i člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog neizvršenja domaće odluke donesene u korist aplikanta kojom je dosuđena isplata naknade nematerijalne štete i troškova postupka^[12].^[13]

[11] *Simić protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija br. 39764/20, presuda od dana 17.05.2022. godine.

[12] *TB Inžinjerin d.o.o. protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija br. 8181/21, presuda od dana 25.05.2022. godine.

[13] *Šabanović protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija br. 24139/20, presuda od dana 09.06.2022. godine.

Prekomjerna dužina trajanja postupka

Sud je u jednom predmetu, što je u skladu s ustaljenom praksom, ponovio da nije našao nijednu činjenicu ili argument koji bi mogao opravdati ukupnu dužinu postupka na domaćem nivou. Imajući u vidu svoju praksu po ovom pitanju, Sud je smatrao da je u predmetnom slučaju dužina postupka bila prekomjerna i da nije ispunjavao kriterijum „razumnog roka“, te su dosuđeni troškovi i naknada nematerijalne štete.^[14]

Odluke

Najveći broj odluka protiv BiH se odnosi na slučajeve koji pokreću pitanja neizvršenja domaćih sudskih odluka kao i nerazumne dužine postupka, u kojima su aplikanti ili zaključili prijateljsku nagodbu s tuženom BiH ili je država BiH, nakon što su aplikanti odbili prijedlog za postizanje prijateljskog rješenja, podnijela zahtjev Sudu za brisanje aplikacija s liste predmeta Suda. Uz takve zahtjeve BiH je morala priložiti jednostranu izjavu kojom jasno potvrđuje povredu Konvencije u slučaju aplikanta te kojom se obavezuje osigurati odgovarajuće obeštećenje.

Međutim, dva predmeta se izdvajaju u pogledu pitanja koja pokreću i te su odluke predstavljene u nastavku.

U prvoj su aplikanti pokrenuli pitanje nepostojanja groblja na kojem bi mogli biti sahranjeni ateisti, agnostici, skeptici i neopredijeljeni – grupa kojoj pripadaju aplikanti – bez vjerske ceremonije.^[15] Žalili su se prema članu 9 Konvencije zbog nemogućnosti obavljanja sahrane bez vjerskog obreda, te prema članu 14 Konvencije, a u vezi sa članom 9, da su tretirani drugačije na osnovu religije.

Naime, aplikanti su, zajedno s trideset i dvije druge osobe, poslali dopis načelniku općine Žepče navodeći da sva lokalna groblja pripadaju vjerskim zajednicama koje vrše sahrane isključivo u skladu sa svojom praksom, tražeći rješenje tog problema. Načelnik je odgovorio da urbanističkim planom nije predviđena dodjela parcele za groblje na kojem bi se obavljale nereligijske sahrane. Naknadno je nadležno općinsko vijeće donijelo zaključak da će podnositeljima peticije biti dodijeljena odgovarajuća parcela pod uvjetom da se, između ostalog, registriraju kao udruženje i da finansiraju izradnju groblja. Ustavni sud je odbio ustavnu apelaciju apelanata zbog nenadležnosti u predmetima u kojima nije prethodno donesena sudska odluka.

Sud je istakao da član 12 stav 1 Zakona o zabrani diskriminacije ovlašćuje pojedinca ili grupu pojedinaca koji su izloženi bilo kakvom obliku diskriminacije da podnesu građansku tužbu kojom traže: (a) utvrđivanje diskriminacije; (b) zabranu diskriminatornih ili potencijalno diskriminatornih radnji ili naređivanje radnji kojima se otklanja diskriminacija ili njene posljedice; (c) naknadu materijalne i nematerijalne štete; i (d) da se presuda kojom je utvrđena povreda zabrane diskriminacije na trošak tuženog objavi u medijima.

Međutim, kako aplikanti nisu pokrenuli parnični postupak pred nadležnim sudom, niti ima indikacija da građanska tužba o kojoj je riječ, i koju još uvijek mogu podnijeti, ne bi bila efikasna u svrhu njihovih pritužbi, Sud je proglasio aplikaciju nedopuštenom zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, te je istu odbacio u skladu sa članom 35 stavovi 1 i 4 Konvencije.

[14] *Žilić protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija br. 49551/20, presuda od dana 25.05.2022. godine.

[15] *Edhem Halilić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija br. 21988/20, odluka od dana 22.02.2022. godine.

Druga odluka se odnosi na ocjenjivanje rada aplikanta koji je sudija općinskog suda.^[16] On se žalio da njegov ocjenjivač nije bio nepristran budući da su konkurisali za istu poziciju u relevantno vrijeme. On se nadalje žali da je Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, koje je razmatralo njegovu žalbu, propustilo navesti razloge za svoju odluku. Nakon što je Ustavni sud BiH odbio njegovu žalbu zbog toga što u njegovom slučaju nije donesena nikakva sudska odluka, aplikant je podnio aplikaciju pozivajući se na članove 6 i 13 Konvencije.

I u ovom predmetu Sud je podsjetio na opća načela u vezi s pravilom o iscrpljivanju domaćih pravnih lijekova, istakavši da je aplikant mogao podnijeti aplikaciju za zaštitu svojih ustavnih prava protiv sporne odluke Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Sudu Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 67 Zakona o upravnim sporovima, pozivajući se na slične predmete kojima se taj sud ranije bavio. S obzirom da aplikant nije koristio taj pravni lijek niti postoje indikacije da taj pravni lijek ne bi bio efikasan, ili da postoje posebne okolnosti koje ga oslobađaju od zahtjeva da ga iskoristi, Sud je odlučio da je aplikacija nedopuštena zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova te se mora odbaciti u skladu sa članom 35 stavovi 1 i 4 Konvencije.

Sve presude i odluke Suda su javno objavljene i dostupne u Bazi sudskih presuda i odluka Suda - HUDOC baza (<https://hudoc.echr.coe.int>), na engleskom i francuskom jeziku kao službenim jezicima ESLJP-a, a prevodi navedenih presuda i odluka dostupni su i na stranici Ureda zastupnika Vijeća ministara pred ESLJP-om (http://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/default.aspx?id=170&langTag=bs-BA).

---

[16] *Husejin Šerbečić protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija br. 51661/21, odluka od dana 26.04.2022. godine.